

Josef Knarr, Ludwigshafen:

Terrariumkunde en verantwoordelijkheid

Wij terrariumhouders vormen slechts een betrekkelijk kleine groep dierenvrienden, maar de verzorging van onze dieren is zeer intensief. Onze pleegkinderen, door ons vaak jaren lang verzorgd, zijn als het ware door vriendschapsbanden met ons verbonden. Wij moeten trachten tot de individualiteit van onze dieren door te dringen. Overeenkomstig de oorspronkelijke levensgebieden moeten wij proberen hun ook in onze terraria gelijksoortige voorwaarden te verschaffen. De moeite, die wij ons dan getroosten, leidt echter ook tot grotere vreugde, die wij aan de eenmaal gewende dieren beleven. Dierenverzorging vormt gelijktijdig een verplichting, aangezien wij de verantwoording voor

een wezen op ons nemen, dat vaak in verafgelegen landen is gevangen. Alleen wanneer het, door ons vermogen om zich in te leven, gelukt, het dier in zijn gevangenschap levenswaardige voorwaarden te verschaffen, voldoen wij aan de door ons opgenomen verplichting. Wij willen verzorgers zijn, die ook het dier achting en liefde toedragen en wij willen geen dierenverbruikers zijn, die er een soort sport van maken, de bezetting van hun terraria voortdurend te laten wisselen.

(Uit Mitteilungsblatt der Conföderation Europäischer Vivarianer).

(Vert. A. T. Reyst).

D. P. van Wijk, Bussum:

Nogmaals de smaragdhagedis in Noordelijke streken

In het Novembernummer van deze jaargang (bladzijde 13) bestrijdt de heer Van Oyen mijn mening, dat van het voortbestaan op de Gooise heide van de smaragdhagedis op de duur niets kan komen, omdat daarvoor onze zomers te koel zijn, waardoor de ontwikkeling van het embryo in het ei dusdanig langzaam verloopt, dat dit niet vóór het invallen van de winter het ei zal verlaten, waarbij wij in aanmerking moeten nemen, dat ook al de copulatie en dientengevolge de eiafzetting veel later plaats hebben dan in Zuidelijker streken. De heer Van Oyen meent de juistheid van mijn conclusie in twijfel te moeten trekken door te wijzen op het voorkomen van deze hagedis in de Mark Brandenburg. Ik zou de schrijver er op attent willen maken,

dat deze Mark Brandenburg zo'n slordige zeshonderd kilometers oostelijk van de Gooise heide ligt; dat daar een zuiver landklimaat heerst met een gemiddeld jaarlijks temperatuurverschil tussen de warmste en koudste maand van 25° tot 30° Celsius en dat de Gooise heide juist aan de rand van het Zeeklimaat ligt met slechts 15° C. temperatuurverschil tussen de warmste en koudste maand. Daar is dus niet alleen de winter strenger, maar ook de zomer heter dan op de Gooise heide. En ondanks die warmere zomer werden de meeste jongen waarschijnlijk pas een flink eind in September geboren.

Naar mijn mening zijn dit geen van alle feiten, die het inburgeren van de smaragdhagedis op de Gooise heide aannemelijker maken.

S. H. Kattouw, Delfzijl:

Eierafzetting bij de Parelhagedis

Reeds enige dagen was een parelhagedis bezig een kuil te graven in een van de hoeken van mijn buitenterrarium. Het dier groef slechts af en toe wat, maar zo langzamerhand was er een nogal grote en vrij diepe kuil ontstaan, met daarvoor een grote hoop mul zand. Toen ik echter op een morgen voor het terrarium stond, zag ik dat de kuil verdwenen en alles weer keurig vlak gemaakt was. De hagedis zag ik niet, maar ik begreep natuurlijk direct, dat het dier haar eieren had afgezet. Ik stapte aanstonds in het terrarium om ze er uit te halen. Dit viel niet mee, want de eieren bleken niet op de plaats te liggen, waar de kuil was ge-

graven. Ik bemerkte dat het dier eerst verticaal — dat was dan die diepe kuil — en vervolgens afgebogen en meer horizontaal was gaan graven. De eieren lagen ongeveer 40 cm van de oorspronkelijke kuil verwijderd en zaten 28 cm diep, wat ik nagemeten heb. Ik heb twee flinke emmers zand moeten weggraven voordat ik ze vond. Van de gang, die de hagedis heeft moeten graven, vond ik niets terug; hoewel de aarde in het terrarium vrij los is, meende ik er toch wel wat van te zullen vinden. Zou het moederdier de gang weer gevuld en de grond aangedrukt hebben, nadat zij de eieren heeft afgezet?

In LACERTA, April 1955, schreef de heer De Vleeschauwer dat zijn parelhagedis boven het legsel een heuveltje van aarde had gevormd. Wellicht heeft de hagedis in dat terrarium niet diep genoeg kunnen graven en daardoor de eieren in een vrij ondiep kuiltje moeten afzetten, maar er ter extra bescherming een flinke hoeveelheid zand opgebracht.

Het legsel dat ik heb opgegraven — in het begin van de maand Augustus — bestond uit zestien eieren. Ik heb ze bewaard in een accufles, een glazen bak, die ongeveer 60 cm hoog en 20 cm lang en breed is. Op een laag van 30 cm veengrond liggen de eieren — op kleine afstanden van elkaar — bedekt door een laag zand van ongeveer 10 cm dik. Bij mooi weer stond de bak steeds in de zon. De verticale wanden van de fles had ik echter met wit papier afgedekt, om te voorkomen dat de inhoud te warm zou worden. Sedert begin October brandt er een klein lampje boven.

Ongeveer twee maanden nadat de eieren waren afgezet, heb ik er één van geopend en een bijna volgroeid jong gevonden. Ik verwacht nu ieder ogenblik dat de jongen zullen uitkomen. Gebeurt dat, dan zal ik hierover nog iets mededelen.

CONFÉDÉRATION EUROPÄISCHER VIVARIANER.
C.E.V., Dr. E. Meder, Luitpoldstrasse 12, Neustadt/
Weinstrasse, Deutschland.

Als de mens bedenkt, dat in deze tijd de beslissing is aan lieden — partijfiguren — wier denken op biologisch gebied in het algemeen niet ver boven middeleeuws peil reikt, terwijl het deze mensen zijn, die ook voor de biologische belangen van de Europeaan opkomen, komt men tot de conclusie, dat de huidige situatie in hoge mate alarmerend is. Dit is een van de gedachten die aan de Confédération Européischer Vivarianer ten grondslag liggen. In het najaar van 1953 groeide onder de bezielende leiding van Dr. Erich Meder in Duitsland een band tussen bekende en gedegen beoefenaren van terrarium en aquariumliefhebberij uit geheel Europa en bracht hen bijeen in een soort club, waarvan het streven gericht is op een verdieping in de beleving van de liefhebberij. Het zijn dus niet de banden van een vereniging, die deze aquarium- en terrariumhouders bijeenhouden. De deelnemers aan de confederatie corresponderen met elkaar over bepaalde problemen; de club geeft een blad uit, het *Mitteilungsblatt der C.E.V.*, waarin nu en dan de vruchten van die correspondentie worden gepubliceerd, evenals artikelen, die op een bijzonder hoog peil staan. Het accent ligt hier uiteraard op de aquaristiek.

De Confédération is een zeer belangrijke Europese aanwinst, die wij zeer in de belangstelling kunnen aanbevelen.

Men kan zich op het Maandblad der C.E.V. abonneren door het daarvoor verschuldigde bedrag (f 6,25 per jaar; f 3,15 per halfjaar) vóór 1 Juli 1956 te gireren op postrekening 345369 t.n.v. F. M. Ingen Housz, Pasteurlaan 69, Eindhoven, onder vermelding: Abonnement C.E.V. 1956.

Boekbespreking

Bij Alfred Kernen te Stuttgart verscheen dan de door *Christoph Scherpner* opnieuw bewerkte *Terrarienkunde* van Dr W. Klingelhöffer. Het gehele werk verschijnt thans in vier delen, waarvan het eerste het technische en algemene gedeelte bevat. Het boek, dat 169 pagina's beslaat en met één kleurenplaat en 75 zwarte afbeeldingen geïllustreerd is, kost DM 13,40. Klingelhöffer's *Terrarienkunde* is voor beginnende en

ervaren liefhebbers zowel als voor lieden van de wetenschap, het belangrijkste werk dat op dit gebied verschenen is. Toen de eerste uitgave ongeveer 25 jaar geleden het licht zag, bleek het boek in een grotere behoefte te voorzien dan schrijver en uitgever hadden vermoed. Na zeer korte tijd was het werk geheel uitverkocht en ook antiquarisch nergens meer te krijgen. Helaas heeft Dr. Klingelhöffer de nieuwe triomftocht van zijn levenswerk, aan de herdruk waarvan hij steeds heeft gewerkt, niet meer mogen meemaken.

Het is een uitstekend idee geweest dit boek thans in vier delen te brengen, die elk een op zichzelf staand geheel vormen. Het zal menigeen thans gemakkelijker vallen zich een zo kostbare uitgave aan te schaffen.

In zijn nieuwe vorm wijkt het boek sterk van de eerste uitgave af. Het is gedrukt in een handiger formaat en op veel beter papier, terwijl de omvang ervan zeer is toegenomen. Een gedeelte van de tekst werd in een kleinere letter gezet om aan overzichtelijkheid te winnen.

Ook de indeling van het werk is anders en beter dan voorheen. Na een korte inleiding volgt een bespreking van warmte en verwarmingstechniek, daarna een verhandeling over de betekenis van het licht voor het terrariumdier en over de hulpmiddelen om een goede terrariumverlichting te bereiken. Vervolgens komt de bouw van het terrarium ter sprake, voorts de opstelling en inrichting van het terrarium en het onderhoud ervan. Van belang is het hoofdstuk over de voedselvoorziening; niet steeds even praktisch is dat gedeelte wat aan de vangst en verzending van terrariumdieren gewijd is.

Op de volgende bladzijden komt een zeer interessant onderwerp aan de orde: het openluchtterrarium. De verwarmde kas, de droom van iedere terrariumliefhebber, is daarna een punt van bespreking. Een uitvoerige behandeling van het onderwerp: ziekten bij terrariumdieren en een korte uiteenzetting over de rechtskundige positie van de houders van minder onschuldige terrariumdieren, sluiten het werk af. Het lijkt geen twijfel of dit boek is bij Scherpner en de uitgever in goede handen. De bewerking, die waarschijnlijk voor een belangrijk deel door Klingelhöffer zelf nog werd verricht, heeft dit werk zeer in waarde doen toenemen. Ten onrechte evenwel, heeft men, naar het mij wil voorkomen, niet steeds voldoende van het oude kunnen scheiden, waardoor wij in dit boek nog dingen aantreffen, die we er niet meer in zouden verwachten. De „dierenkoffer“ van Dr. Klingelhöffer en het scharnierende deurtje in de zijwand van het terrarium zijn daar voorbeelden van. Met dit eerste deel van de nieuwe „Klingelhöffer“ in handen is het niet overdreven te beweren, dat deze uitgave van grote betekenis zal zijn voor de terrariumkunde en haar vrienden. Dank zij bewerker en uitgever is dit standaardwerk van de grootmeester der terrariumkunde nu weer voor iedereen beschikbaar. Als een terrariumhouder zich één boek zou moeten aanschaffen, is het zonder twijfel dit.

L. W.

Bij de uitgever Walter de Gruyter en Co., te Berlijn verscheen in de serie *Das Tierreich* van de Sammlung Göschen het tweede deel (band 442): *Schwämme und Hohltiere* van de hand van Dr Hans-Joachim Hannemann. Het boekje, dat 95 pagina's telt en met 80 afbeeldingen geïllustreerd is, kost ingenaaid D.M. 2,40.

In onze kringen verdient dit werkje speciaal de aandacht van degenen, die zich op de verzorging van het zeewateraquarium toeleggen. In dit boek worden twee hoofdafdelingen van veelcelligen besproken, die voornamelijk in zee leven en waarvan de eerste groep, waarbij nog geen echte weefsels en organen optreden, als de *Spongia* of *Porifera* bekend staan; de Kalk- en Kiezelzwammen. De tweede stam bestaat uit vormen waarbij huidweefsel, zenuwen en spieren reeds ontwikkeld zijn; de *Coelenteraten*. Deze laatste hoofdafdeling omvat polypten en andere neteldieren, bekerdieren, bloemdieren en kwallen.

Zoals voor de Sammlung Göschen gebruikelijk, behandelt het werk de verrichtingen en bouw van het lichaam der besproken dieren en geeft een overzicht van de bestaande vormen. Ook dit zeer verzorgde deeltje bevat een grote hoeveelheid nuttige gegevens in een uitstekend bruikbare vorm.

L. W.